

KOMMENTAR Kampen om naturen er også en kamp om sproget

Der udspiller sig en definitionskamp om den måde, vi taler om landbruget og naturen på. Måske skal interesseorganisationer imødegås med poesi?

KIM SKOTTE

Jeg tror, *lysbønder* må være mit nye yndlingsord. Bogstaveligt talt oplysende som nøglebegreb i en stille revolution, der kan blive helt afgørende for menneskehedens fremtid.

Lysbønder handler om regenerativt landbrug. Den australske jordøkolog Christine Jones har fundet på begrebet *light farming*, som danske Sofie Isager Ahl har omplantet så fint til dansk.

Interviewbogen 'Lysbønder' (Forlaget Virkelig) af Sille Skovgaard og Sofie Isager Ahl har undertitlen 'Samtaler om genopbygningen af jorden i Danmark'. Den ligger i forlængelse af den introduktion til regenerativt landbrug, som Sofie Isager Ahl udgav i fjor med titlen 'Regeneration'. Begge er bøger, jeg har lyst til at forære

alle, jeg kender. Regenerativt landbrug går kort fortalt ud på, at man skal give lige så meget tilbage til jorden, som man tager. Bl.a. ved at undgå dybdepløjning, kunstgødning og sprøjtemidler genopbygger man med grønne metoder jordens frodige lag af humus. Og det haster. Overalt på kloden har et alt for intensivt og jordnedbrydende landbrug sat turbo på en katastrofal udpining og erosion af dyrkbar jord.

'Lysbønder' er en interviewbog med landbrugsrådgivere og en vifte af regenerative jordbrugere med erfaringer fra korn og grøntsager til mosterier og kvægdrift. Nogle har skiftet hest fra det traditionelle landbrug. Andre er helt grønne.

»Sollyset er nøglen til alt, hvad vi gør«, konstaterer landbrugsrådgiver Martin Beck, der er en central skikkelse i den regenerative bevægelse.

I stedet for at pumpe afgrødernes rødder med kunstgødning har de regenerative jordbrugere vendt blikket op i stedet. Fordi den verden, vi lever i, er skabt af planternes evne til at hive energi ud af sollyset, er deres fokus på fotosyntesen. Som lysbønder arbejder de målrettet på at optimere planternes evne til at 'høste' sollyset. Eftersom 98,5 pct af planten består af stof hentet fra atmosfæren, og planten altså kun suger 11/2 pct. op fra jorden, giver det god mening. Hvilket altså er et ret vildt regnestykke!

Ved at afstå fra kunstgødning og dybdepløjning og istedet tilføre naturlig næring får man den tætpakke, halvdøde jord til igen at blive hjemsted for en rig mikrobiologi. Det gælder ikke mindst det svampe-

liv, som sunde planter rødder er dybt afhængige af, men som man systematisk har taget liv af med sprøjtegift. Det moderne landbrug skaber nu så lidet modstandsdygtige planter, at man på verdensplan mister anslået 40 pct. af høsten til sygdomme.

'I Lysbønder' får man et konkret indblik i, hvordan regenerative jordbrugere prøver sig frem. Det er spændende læsning, og samtidig kan man suge nye ord til sig: grøngødning, høst-te, mikrolivsoffermering og holistisk afgræsning.

At kampen om landbruget også er en kamp om sproget, fremgår af Mathilde Walter Clarks essay 'Hvordan man laver dyr'. Her afklæder hun interesseorganisationernes 'newspeak', når de enorme mængder døde dyr i forbindelse med fremstilling af biodiesel kaldes »restprodukter fra landbruget«.

Men der foregår også en positiv definitionskamp i søgen efter en mere holistisk bæredygtig og mindre fagopdelt vækstfilosofi. Inspirationen kommer bl.a. fra sci-fi-pioneren Ursula K. Le Guins 'Bæreposeteorien om fiktion' og filosofen Donna Haraways 'At blive i besværet'.

»Mycelien af erfaring forbundet af en tråd«, kalder jordbrugsskoleelev Anton Scharling Krebs således sit møde med det regenerative landbrug i det poetisk-faglige Magasin for økologi. Den Grønne Ungdomsbevægelse slår i sit manifest ikke til lyd for et bæredygtigt landbrug, men for et 'Levedygtigt Landbrug'.

Lysbønder dyrker det levedygtige med sunder afgrøder, en markant stigning i biodiversitet og et klimaregnskab, hvor landbruget fra at være klimasynder vil kunne levere et plus i CO2-regnskab.

For de bønder, der har se lyset, viser det sig til og med at være en god forretning.

kim.skotte@pol.dk

I Kansas, USA, er der åbnet et særligt museum for børn, og det rummer ikke en eneste skærm

Det helt nye museum The Rabbit Hole, kaninhullet, fejrer børnebøger med 45 sanselige landskaber.

BIRGITTE KJÆR

'Troldeanden fra Oz' siger Dorothy på et tidspunkt til sin hund: »Toto, jeg tror ikke, vi er i Kansas mere«.

I betydningen: Det her er så vildt og eventyrligt, at vi må have forladt den virkelige verden. Men nu er netop Kansas blevet et sted, børn og barnlige sjæle opsøger for at få sig en oplevelse ud over det normale i fan-

tasirige universer. For i en gammel konservesfabrik i Kansas City har The Rabbit Hole lige slået dørene op. Det er et museum så stort som to ishockeybaner, og 'kaninhullet' er fyldt med scenerier og figurer, som børn og deres højtstående voksne vil kende fra de sidste 100 års (især) amerikansk børnelitteratur. Blandt andet den kvikke abe Peter Pedal, elefanten Babar og 'Den uartige kanin' i Richard Scarrys kendte streg. Missionen er »at skabe en levende, tilgængelig kultur omkring litteratur, som vil nære, styrke og inspirere børns og voksnes læsevaner«.

Og hvordan gør man så det i 2023?

Uden brug af touchscreens, apps, Oled-storskærme, audioguides eller nogen som helst anden teknologi. Museet er helt og aldeles analogt. Gæsterne skal indtage fantasiverdenerne med alle sanser.

Gæsterne skal indtage fantasiverdenerne med alle sanser

Indgangen til The Rabbit Hole sker gennem en grotte, hvor en tunnel leder de besøgende til museets hovedetage. I tre niveauer kan man derfra gå på opdagelse i 45 landskaber, som man vil kunne genkende fra børnebøger. Og ikke bare som tilskuer. For udstillingen indbyder til, at man går ind i scenografien, fordyber sig i fantasien og leger med.

Godt nok indbyder og opfordrer museet i sagens natur til læsning – der er gemt mere end 3.000 bøger i hyggekrege rundt omkring i udstillingen – men lige så meget til, at de besøgende rutsjer, hopper, drejer sig rundtossede eller udforsker rummene med langhårede lyserøde plystæpper, en bus, et køkken, gammeldags telefoner og skrivemaskiner eller klipper, der indbyder til klatring. Bag det helt nyåbende museum, der vil præsentere læsere i alderen 2-8 år

for børnebøgeklassikere, glemte perler og ny kvalitet, ligger 10 års arbejde. Det er et kunstnerpar, der har taget initiativet og samlet frivillige kræfter og 15 millioner dollars for at realisere drømmen. Parret drev tidligere en populær boghandel, men måtte lukke, da stadig flere af kunderne blot kom for at tage selfies af deres kreative indretning og så i øvrigt købte bøger online, har de fortalt til The New York Times.

Med en stædig insisteren på at tænke stort ift. en litteraturgenre, som oftest bliver skubbet lidt ud i periferien, er det nu lykkedes dem med hjælp fra sponsorer, håndværkere og kunstnere, en masse træ, skum, papmaché og beton at trylle den gamle konservesfabrik om til et stort litterært tumlerum. Museet er det første af sin art i USA.

birgitte.kjaer@pol.dk